

Sygn. akt I A Ca 658/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Dobrowolski
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska (spr.) SA Irena Ejsmont - Wiszowata
Protokolant	:	Iwona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2016 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. B.**

przeciwko **J. T. (1)**

o zapłatę

na skutek apelacji **pozwanego**

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 22 marca 2016 r. sygn. akt I C 1861/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.

(...)

UZASADNIENIE

K. B. wniósł w postępowaniu upominawczym o zasądzenie od pozwanego J. T. (1) kwoty 103.008,22 zł z odsetkami ustawowymi od 100.000 zł od 19 stycznia 2009 r. do dnia zapłaty. Podniósł, że powyższa kwota należała mu się z tytułu spłaty pożyczki w wysokości 100.000 zł, której wymagalność nastąpiła 18 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy, w nakazie zapłaty w postępowaniu upominawczym z 19 sierpnia 2015 r., zasądził od pozwanego na rzecz powoda 103.008,22 zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 100.000 zł od 19 stycznia 2009 r. do dnia zapłaty oraz 4.904 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty J. T. (2) wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu. Podniósł, że zgodnie z uzgodnieniem stron pożyczka miała zostać spłacona poprzez przekaz udziału pozwanego w zysku w (...) spółce komandytowej (dalej: Spółka) na rzecz powoda. Wskazał, że jego świadczenie zostało spełnione w powyższy sposób przed wytoczeniem powództwa.

Wyrokiem z 22 marca 2016 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 103.008,22 zł z ustawowymi odsetkami od 100.000 zł od dnia 19 stycznia 2009 r. do dnia zapłaty (pkt I), 4.904 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II) oraz nakazał pobrać od J. T. (1) na rzecz Skarbu Państwa 3.864 zł, stanowiącą brakujące koszty sądowe (pkt III).

Sąd oparł powyższe rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i ocenie prawnej.

Strony zawarły w dniu 17 stycznia 2008 r. na piśmie umowę pożyczki 100.000 zł. Powyższa kwota miała zostać zwrócona po 12 miesiącach z odsetkami umownymi w wysokości 3% (3.008,22 zł) oraz ustawowymi w przypadku opóźnienia w spełnieniu świadczenia. Zwrot przedmiotu pożyczki – zgodnie z treścią umowy - miał nastąpić w gotówce lub na wskazany rachunek bankowy. Kwota pożyczki nie została zwrócona.

Sąd ocenił, że choć prawo dopuszczało możliwość spłaty powyższego zobowiązania bezpośrednio przez Spółkę, to jednak pozwany nie wykazał, aby okoliczność ta wystąpiła w sprawie. Uznał, że nieprzydatna w tym zakresie była, wnioskowana przez J. T. (1), opinia biegłego. Wskazał, że nawet gdyby powód uzyskał z tytułu udziału w zysku wyższą kwotę niż mu się należała, to nie byłoby to jednoznaczne z wypłatą nadwyżki w związku ze zwrotem pożyczki. Dodał, że także z zeznań świadka A. G., która dokonywała przelewów w Spółce, wynikało, że pozwany nie wspomniał jej o spornym stosunku prawnym oraz o przyczynie wpłat dokonywanych na rachunek K. B.. Oceniał, że powód wykazał źródła świadczeń spełnianych na jego rzecz przez powyższą ułomną osobę prawną i żadne z nich nie miało związku ze sporną umową. Uznał też, że kwoty wypłacone K. B., jako udział w zysku, nie wykroczyły ponad należną mu wysokość, czego nie zmieniła okoliczność braku zaspokojenia innych współników z tego tytułu.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia wskazał art. 720 k.c. i art. 481 k.c.

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany, zarzucając:

I. naruszenie przepisów prawa procesowego:

1) art. 278 k.p.c. w zw. z art. 217 § 2 i § 3 k.p.c. i w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie jego wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości, podczas gdy dla rozstrzygnięcia sprawy wymagane były wiadomości specjalne;

2) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- wybiórczą, fragmentaryczną ocenę dowodów, tj. z pominięciem zeznań świadka A. G. w części, z której wynikają wnioski sprzeczne z ustaleniami sądu a mianowicie, że była świadoma tego, iż przelewy dokonywane na rachunek powoda z jego polecenia stanowiły wypłatę udziału w zysku spółki, w której był komplementariuszem, przysługującego mu na rzecz powoda,

-pominięcie okoliczności faktycznych wynikających z zeznań świadka M. T., w których potwierdziła ona jego stanowisko w zakresie treści stosunku prawnego stron, w tym ustaleń co do tego, w jaki sposób dokonywany był zwrot na rzecz powoda kwoty udzielonej pożyczki wraz z odsetkami,

-wyprowadzenie z materiału dowodowego, w tym z zeznań świadków oraz dokumentów przedłożonych przez niego, wniosków z niego niewynikających, a mianowicie, że nie wykazał, dlaczego Spółka przekazywała na rzecz powoda kwoty ponad przysługujące mu udziały w zysku Spółki oraz ponad kwoty, na które opiewały faktury VAT wystawiane przez powoda na rzecz Spółki,

- wadliwe, w tym sprzeczne z zeznaniami świadków przyjęcie, że wpłaty przekazywane powodowi przelewem przez Spółkę nie stanowiły przekazania powodowi na jego zlecenie udziału w zysku Spółki i zapłata tych kwot nie następowała celem spełnienia za niego świadczenia z tytułu umowy pożyczki, skutkującego wygaśnięciem zobowiązania w całości;

3) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia w sposób nieodpowiadający regułom wyznaczonym tym przepisem, tj. niewskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w zakresie przywołania przyczyn odmowy mocy dowodowej zeznaniom świadków, w szczególności świadka M. T. i w konsekwencji uniemożliwienie oceny skarżonego rozstrzygnięcia, jak również zaniechanie wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa;

II. z ostrożności procesowej naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. „art. 354 § 1 k.c. w zw. z ar. 354 § 1 k.c. i art. 921¹ k.c.” poprzez ich niezastosowanie i wadliwe przyjęcie, że nie wygasło roszczenie powoda wywiedzione z umowy pożyczki, w sytuacji gdy sporne świadczenie pieniężne zostało w całości spełnione przed wniesieniem powództwa na zasadzie przekazu, tj. na skutek przekazania powodowi przelewem przez Spółkę na jego zlecenie kwot stanowiących jego udział w zysku Spółki, co doprowadziło do wygaśnięcia obowiązku w zakresie zwrotu pożyczki wraz z odsetkami w całości.

Z uwagi na powyższe skarżący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa ewentualnie o jego uchylenie i zasądzenie od powoda kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych. Pozwany – z ostrożności procesowej – wniósł także o przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości, sporządzonej na podstawie akt niniejszej sprawy, dokumentów przedstawionych przez niego oraz dokumentacji (...), w celu ustalenia:

- czy powodowi zostały wypłacone w całości kwoty przysługujące mu tytułem zysku w Spółce, czy powód niezależnie od wypłacania mu udziału w zysku uzyskiwał również zapłatę kwot stanowiących udział w zysku przysługujący pozwanemu, jeśli tak, to w jakiej wysokości takie kwoty zostały zapłacone oraz w jakich datach,

- czy kwoty powyższe odpowiadały wysokością kwotom, które zobowiązany był płacić powodowi tytułem zwrotu pożyczki.

Powód wnosił o oddalenie wniosku dowodowego oraz apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie była zasadna.

W pierwszej kolejności należało zważyć, że skarżący słusznie powołał się na mankamenty wygłoszonego uzasadnienia skarżonego orzeczenia, bowiem nie dokonano w nim oceny zeznań większości świadków występujących w sprawie, natomiast, wbrew twierdzeniom apelującego podstawa prawna rozstrzygnięcia została wskazana (art. 328 § 2 w zw. z § 1¹ k.p.c.). Uchybienie to nie miało jednak wpływu na treść wyroku, bowiem zebrany w sprawie materiał procesowy był wystarczający, aby przeprowadzić kontrolę wyroku, który stanowił przedmiot apelacji.

Po dokonaniu ponownej analizy materiału procesowego zebranego w sprawie Sąd Apelacyjny zaaprobował ustalenia Sądu Okręgowego w przedmiocie treści umowy pożyczki oraz niezwrócenia kwoty pieniężnej, na którą ona opiewała.

Podzielił również ocenę tegoż Sądu, że pozwany nie zdołał wykazać faktów niweczających roszczenie powoda.

Przyznać należy słuszność twierdzeniom apelacji, że materiał dowodowy – zeznania św. D. P. – dowodzą, iż pomiędzy stronami (poza tekstem umowy pożyczki) były dodatkowe ustalenia, z których wynikało, że jak Spółka będzie miała dochody to pozwany, w ramach spłaty pożyczki, będzie mógł przekazywać „swoje dywidendy” (k. 170 akt). Wypada w tym miejscu wskazać, iż z zeznań św. K. J. – na które powołano się w uzasadnieniu apelacji – wynika, że pozwany nigdy nie mówił o dywidendach zaliczonych na poczet pożyczki. W toku postępowania J. T. (2) podnosił, że wydał A.

G. – zajmującej się w Spółce sprawami księgowymi - polecenie przelania ze Spółki na rzecz powoda kwoty stanowiącej należny mu udział w zyskach tej ułomnej osoby prawnej (zeznania A. G. - k. 171). Twierdzenia tego nie wykazały jednak zeznania tegoż świadka. A. G. podała, że nie miała wiedzy o zobowiązaniu będącym przedmiotem powództwa. Dokonywała przelewów na konto powoda na polecenie pozwanego. Z ogólnikowego przekazu tegoż świadka, iż na pytanie skierowane do pozwanego, dlaczego nie wypłaca on przysługujących mu udziałów w zyskach, usłyszała odpowiedź, że mają one być przekazywane na rzecz powoda, nie wynika prosty wniosek, że dokonane z konta Spółki na rzecz powoda przelewy określonych sum pieniężnych stanowiły „spłatę pożyczki” (k. 171). W tytułach dokonywanych przelewów na rzecz powoda nie była wskazywana „spłata pożyczki z przysługującego pozwanemu zysku w Spółce”.

Jeżeli natomiast chodzi o zeznania św. M. T. – żony powoda, prokurenta Spółki – to są one nacechowane wysokim stopniem ogólności, nie wynikają z nich konkretne fakty. Sposób składania przez tegoż świadka zeznań dowodzi, iż świadek nie był konsekwentny w przekazywaniu faktów dotyczących zasad funkcjonowania Spółki oraz swojego w niej udziału. Odnośnie spłaty pożyczki zyskiem Spółki (kwotami przysługującymi pozwanemu z tytułu jego podziału) wiedzę tę posiadała jedynie od męża – z jego wypowiedzi. Podała m.in., że „Dywidenda szła myślę przez konto” – k. 170 odw. Zeznania tegoż świadka, w powiązaniu z pozostałym materiałem procesowym, w tym dowodami z dokumentów, nie pozwalały uznać, że jej mąż J. T. (2) spłacił pożyczkę przekazując powodowi poprzez konto Spółki należny mu zysk, wypracowany przez Spółkę w poszczególnych latach.

Do sprzeciwu od nakazu zapłaty zostały dołączone określone dokumenty, które w ocenie skarżącego miały dowodzić wygaśnięcia roszczenia powoda w całości w związku ze spełnieniem przez niego świadczenia. W odpowiedzi na sprzeciw powód ustosunkował się do przedstawionych twierdzeń i dokonał stosownych zestawień obrazujących wpływ środków pieniężnych i tytuły wpłat. Dołączył też zeznania podatkowe (k. 109-120 akt). W tymże piśmie procesowym został postawiony wniosek, że płatności dokonywane przez Spółkę wynikały z podziału dywidendy, bądź zobowiązań z tytułu świadczonych usług przez powoda względem Spółki.

Podkreślić należy, że pozwany przed Sądem I instancji przyznał, że przedłożone dowody obrazowały całość przepływów finansowych między powodem a powyższą ułomną osobą prawną, to nie uwidoczniły one okoliczności spłaty pożyczki (k. 169 odw., 171 odw.). Nie zaprzeczył też twierdzeniom faktycznym zawartym w odpowiedzi na sprzeciw oraz nie podważał wiarygodności dokumentów w postaci zeznań podatkowych.

Nadto wskazać też wypada, iż pełnomocnik pozwanego na rozprawie apelacyjnej podał, iż do sprawy zostały przedstawione wszelkie dokumenty, które mają dowodzić, iż powód otrzymał, za pośrednictwem konta bankowego Spółki nie tylko kwoty z tytułu zysku przysługujące mu z tytułu bycia współnikiem (...) spółki komandytowej za określone lata, ale również kwoty stanowiące zysk pozwanego w tej spółce (k. 215 odw.).

Mając na uwadze stanowiska procesowe stron oraz wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego, bez naruszenia przepisów prawa procesowego wskazanych w apelacji, Sąd I instancji oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości.

Sąd Apelacyjny, mając na względzie materiał procesowy zgromadzony w sprawie oraz stanowiska stron zaprezentowane na rozprawie apelacyjnej, nie znalazł podstaw do uzupełniania postępowania dowodowego we wnioskowanym kierunku. Biegły mógłby wydać opinię w oparciu o materiał dowodowy zgromadzony w aktach sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 26 lutego 2009 r. IV CSK 418/08). Ocena tegoż materiału procesowego nie wymagała potrzeby zasięgnięcia wiedzy specjalistycznej. Opinia ta nie służyłaby zatem ustaleniu okoliczności istotnych w sprawie. Na potrzeby ustalenia, że powód otrzymał ze Spółki określone kwoty, które to stanowiły zwrot pożyczki udzielonej mu przez pozwanego, niezbędne było wskazanie przez pozwanego, uprawnionego do reprezentowania Spółki (§ 10 umowy), mającego z racji sprawowanego w Spółce stanowiska, dostęp do pełnej dokumentacji księgowej, określonych dokumentów dowodzących spełnienia świadczenia (zwrotu pożyczki pożyczkodawcy – przekazania mu określonych kwot, które to przysługiwały skarżącemu z tytułu podziału zysku w Spółce - poprzez konta Spółki). Zadaniem biegłego nie może być poszukiwanie dokumentów – a zatem ustalania faktów, które to potwierdziłyby stanowisko pozwanego. Wyjaśnienie okoliczności istotnych w sprawie nie może bowiem nastąpić poprzez analizę dokumentacji księgowej

Spółki od momentu jej powstania do momentu wniesienia pozwu (zakres tezy dowodowej określane przez pozwanego w toku postępowania przed Sądami obu instancji).

Ponownie należy wskazać, iż strona pozwana na rozprawie apelacyjnej w dniu 21 grudnia 2016 r. wyjaśniła, iż przedstawiła Sądowi wszelkie dokumenty istotne w kontekście spłaty pożyczki. Tego rodzaju stwierdzenie pozostaje w opozycji do zgłoszonej tezy dowodowej. Strona powodowa poddała bowiem analizie przedłożone przez pozwanego dokumenty, wykazując, iż otrzymane kwoty nie wykraczają poza należny jej zysk oraz spłatę innych zobowiązań. Pozwany nie zakwestionował skutecznie tychże rozliczeń. W takiej sytuacji opinia biegłego, przy uwzględnieniu wskazywanej tezy dowodowej, nie zmierzała do wyjaśnienia faktów, które w sprawie są istotne, ale de facto do „rozliczenia” finansowego Spółki, co nie mogło być przedmiotem niniejszego postępowania.

Skoro zatem pozwany nie przedstawił dowodów na spełnienie swojego zobowiązania na rzecz powoda, to ten ostatni mógł skutecznie domagać się zwrotu wymagalnego świadczenia powiększonego o odsetki umowne i ustawowe. Termin zwrotu pożyczki upłynął, a więc zachodziły podstawy do zasądzenia kwoty wskazanej w pozwie wraz z odsetkami umownymi i ustawowymi (art. 720 k.c. i art. 481 k.c.).

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt I sentencji na podstawie art. 385 k.p.c.

Kosztami postępowania odwoławczego Sąd obciążył pozwanego, który przegrał sprawę w całości (art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie Dz.U. z 2015 r. poz. 1800).

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt II sentencji.

Sąd zważył też na marginesie, że interwencja uboczna Spółki została odrzucona (postanowienie z 28 grudnia 2016 r. – k. 223) z uwagi na zgłoszenie jej po upływie dopuszczalnego terminu, a więc po zamknięciu rozprawy w Sądzie drugiej instancji (art. 76 k.p.c.; zamknięcie rozprawy – 21 grudnia 2016 r. k. 215 odw., interwencja – 27 grudnia 2016 r. k. 216).

(...)